

EUROPEAN CITIZENS' PANEL
Tackling Hatred in Society

Europees burgerpanel over de bestrijding van haat in de samenleving

Overzicht van sessie 2

[26-28 april 2024]

In enkele woorden...

Wat zijn de prioritaire acties om haat aan te pakken?

De tweede sessie van een Europees burgerpanel is altijd een uitdaging en dat over de bestrijding van haat in de samenleving was geen uitzondering! De deelnemers konden dankzij de uitstekende inspanningen van tolken op afstand via het Interactio-platform volledig online in alle officiële talen van de EU bijdragen tot de discussies.

Zij hebben daarbij opnieuw blijk gegeven van een vastberaden inzet voor dit uiterst relevante en complexe onderwerp. Tijdens sessie 1 hadden zij het over de oorzaken en aandrijvers van haat, onder meer sociale en economische ongelijkheden, groepsdruk, desinformatie en polarisatie van het politieke debat. Bij deze tweede sessie was het de bedoeling om dieper in te gaan op de methoden om haat aan te pakken: hoe kan haat worden voorkomen en hoe moet erop worden gereageerd? Tijdens deze sessie ging het de deelnemers om concretere ideeën. Lees verder voor een overzicht van de hoogtepunten van het weekend!

Enkele belangrijke conclusies van de tweede sessie

Terwijl de burgers met hun grondige discussies begonnen, konden gastsprekers en leden van het kenniscomité opmerkingen maken en advies geven. Hieronder volgen enkele interessante uittreksels van hun interventies.

"U heeft het probleem met veel respect benaderd, u komt met een open hart, standpunten en levenservaringen."

Richard Kuehnel, directeur Vertegenwoordiging en Communicatie in de lidstaten bij de Europese Commissie (DG COMM) prees het werk dat de burgers tijdens de eerste sessie hebben verricht. "*De ideeën die u ontwikkelt worden meegenomen in het werk van de volgende Europese Commissie en de Europese wetgeving.*" **Robin Sclafani, Directeur van CEJI**, lid van het kenniscomité, wees op de problemen waarmee de Europese instellingen en regeringen te maken hebben bij de strijd tegen haatmisdrijven. Zij legde de nadruk op de vicieuze cirkel van vooroordelen die leidt tot discriminatie, bedreigingen en geweld, waardoor gemeenschappen worden getroffen en die systemische discriminatie op het gebied van diensten, huisvesting en onderwijs bevordert.

Haat aanpakken door middel van een reeks gemeenschappelijke waarden en EU-steun

Daris Lewis Recio, juridisch en beleidsmedewerker bij Equinet, wees op de uiteenlopende ervaringen met haat in Europa en benadrukte de noodzaak van EU-toezicht om ervoor te zorgen dat de lidstaten hun toezeggingen tegen haat nakomen. **Jelena Jovanovic, coördinator van de interfractiewerkgroep racismebestrijding en diversiteit in het Europees Parlement**, verbond de gedeelde verhalen in de EU-lidstaten met elkaar en benadrukte gemeenschappelijke uitdagingen en de behoefte aan EU-steun via

financiering, programma's en beleid. Zij benadrukte het belang van de lokale uitvoering van EU-wetgeving en de rol van lokale leiders, zoals burgemeesters, bij het bevorderen van Europese waarden en het voorbereiden op toekomstige uitdagingen bij de bestrijding van haat op verschillende niveaus, Europees, nationaal en lokaal.

"Haat wordt van generatie op generatie doorgegeven"

Valérie Rosoux, directeur onderzoek FNRS en professor aan de UCL, sprak over het doorgeven van haat tussen generaties: *"De emotie haat wordt nagenoeg intact doorgegeven, maar zonder het verhaal erachter."* Ze schetste een aantal stappen die op politiek, maatschappelijk en individueel niveau kunnen worden gezet om haat tegen te gaan. *"Het omvormen van haat kost tijd, maar is altijd mogelijk"*, concludeerde ze.

Discussies over het voorkomen van en reageren op haat

Tijdens sessie 2 werkten de burgers aan twee belangrijke aspecten van haat: preventie en respons. Hoewel we niet alle werkgroepdiscussies kunnen toelichten, vindt u hier de belangrijkste bijdragen van het kenniscomité, de externe sprekers en de deskundigen van de Europese Commissie. Het eerste aspect (**de maatschappelijke en culturele oorzaken van haat aanpakken**) heeft betrekking op onderwijs, maatschappelijk bewustzijn, betrokkenheid van burgers en sociale en economische ongelijkheden. Het tweede aspect (**haat bestrijden in allerlei vormen en contexten**) heeft betrekking op media en dialogen, digitale omgevingen, publieke verantwoordingsplicht en rechtshandhaving.

De maatschappelijke en culturele oorzaken van haat aanpakken

- **Onderwijs, zowel formeel als informeel, speelt een cruciale rol bij het vormgeven van maatschappelijke houdingen ten aanzien van haat, en bevordert een inclusievere en meer begripvolle gemeenschap.**

De burgers hebben onderwijs aangemerkt als een van de belangrijkste actiegebieden voor de bestrijding van haat. **Kuany Kiir Kuany, projectmedewerker van de Unesco-afdeling voor mondiaal burgerschap en vredesonderwijs**, benadrukte dat onderwijs verder reikt dan de klaslokalen en een continu proces is dat van cruciaal belang is voor de persoonlijke ontwikkeling en de sociale cohesie. Hij benadrukte het politieke karakter van onderwijs en onderstreepte de rol ervan bij het aanpakken van haatzaaiende uitlatingen en het verminderen van sociale ongelijkheden. **Willem Wagenaar, onderzoeker bij de Anne Frank Stichting**, richtte zich op praktische toepassingen van het onderwijs bij het tegengaan van haat, waarbij het voorbeeld van sport werd aangehaald en initiatieven werden uitgewerkt om voetballiefhebbers voor te lichten over de impact van haatzaaiende uitlatingen.

Ingrid Bellander Todino, hoofd van de eenheid Grondrechtenbeleid, directoraat-generaal Justitie en Consumentenzaken van de Europese Commissie (DG JUST), sprak over levenslang leren: *"Dit is een fundamentele kwestie in de strijd tegen haat. Op dit gebied is de EU niet bevoegd voor*

onderwijsprogramma's. We beschikken echter wel over financieringsmogelijkheden zoals Erasmus+, dat studenten en professionals in staat stelt ideeën uit te wisselen, hun horizon te verbreden en opener te worden." **Manos Tsakiris, hoogleraar psychologie, University of London**, wees erop dat leren verder gaat dan het traditionele onderwijs. Een alomvattend onderwijs is van cruciaal belang voor het bevorderen van emotionele expressie en geweldloze communicatie.

- **Fairness en betrokkenheid om maatschappelijke verdeeldheid te voorkomen.**

Federico Faloppa, linguïst van de University of Reading, besprak de dynamiek van haatzaaiende uitlatingen en identificeerde vier mogelijke rollen van betrokkenen: doelwitten, getuigen, daders en personen die zich bewust zijn van haatzaaiende uitlatingen. Hij pleitte voor gemeenschapsbetrokkenheid en herstellende rechtspraak als middel om haatzaaiende uitlatingen aan te pakken en te beperken. **Juliana Santos Wahlgren, directeur van het Europees netwerk voor armoedebestrijding**, koppelde ook haat aan sociale en economische ongelijkheden. Zij benadrukte de noodzaak van een billijk overheidsbeleid en een rechtvaardige verdeling van middelen om maatschappelijke verdeeldheid te voorkomen.

Haat bestrijden in allerlei vormen en contexten

- **De uitdaging van online-anonimiteit: privacy of toegang tot gegevens?**

De wet inzake digitale diensten (DSA) van de Europese Unie, zoals uitgelegd door **Menno Cox, afdelingshoofd bij DG CONNECT**, is een robuuste regelgeving die gericht is op zeer grote onlineplatforms en die het transparantie- en antidiscriminatiebeleid in alle EU-lidstaten doorzet. De wet inzake digitale diensten verplicht risicobeoordelingen en reacties op inhoud die kan leiden tot geweld of gevolgen kan hebben voor de geestelijke gezondheid, met een sterke nadruk op het opsporen en beperken van illegale haatzaaiende uitlatingen om de veiligheid van gebruikers te verbeteren.

Martin Sacleux, beleidsmedewerker bij de eenheid Grondrechtenbeleid van de Europese Commissie, DG JUST, benadrukte de problemen in verband met het reguleren van anonimiteit op het internet. Volgens hem houdt het begrip anonimiteit een afweging in tussen het grondrecht op privacy en gegevensbescherming in het kader van het Europees recht. Hij benadrukte dat er nog steeds behoefte is aan een delicaat evenwicht, met name in scenario's waarbij sprake is van criminele activiteiten waarbij wetshandhaving mogelijk toegang tot gegevens vereist.

De Europese Commissie werkt aan duidelijke regelgeving waarin bepaalde onlineactiviteiten als crimineel worden aangemerkt, met als doel de genuanceerde uitdagingen van digitale anonimiteit en de gevolgen daarvan, zowel voor de privacy als voor de veiligheid, aan te pakken. **David Marin Abanades, een politie-inspecteur** in Fuenlabrada, Spanje, benadrukte de moeilijkheden bij de bestrijding van haatmisdrijven, die aanzienlijk verschillen tussen de verschillende rechtsgebieden. Hij benadrukte dat in elke lidstaat nauwkeurig moet worden vastgesteld wat een haatmisdrijf is.

- **De vrijheid van meningsuiting en de bescherming van slachtoffers**

Margarita S. Ilieva, een onafhankelijke mensenrechtenadvocaat, sprak over de bescherming van slachtoffers en personen die zich uitspreken tegen haat. Net als andere contribuanten wees zij op het belang van een evenwicht tussen de vrijheid van meningsuiting en de noodzaak om systemische onderdrukking en haatmisdrijven te voorkomen. Zij riep op tot betere toegang tot de rechter voor slachtoffers, proactieve maatregelen tegen revictimisatie en de bescherming van mensenrechtenverdedigers, waaronder advocaten, journalisten en leden van verschillende organisaties, om een veilige en respectvolle samenleving te bevorderen.

- **"Uw werk weerspiegelt het wezen van de democratie"**

Tot slot prees **Irina Moozova, adjunct-directeur-generaal internationale dimensie van het justitiebeleid, rechtsstaat en gelijke rechten bij DG JUST**, de motivatie en inzet van de deelnemers, die van cruciaal belang zijn om Europese besluiten om te zetten in praktische acties op het terrein.

Klik hier om de plenaire vergadering van zondag te bekijken.

V&A met Jean-Luc (FR)

Hoe was uw onlineweekend?

"Het weekend ging goed thuis, maar de kinderen vroegen zich af waar papa mee bezig was. We begonnen dieper in te gaan op het onderwerp, met name in de discussiegroepen op zaterdag- en zondagochtend. We konden onze eerste ideeën samenbrengen met die van de andere groepen, zodat iedereen op de hoogte was van de ideeën die in elke groep opgedoken waren."

Hoe verliepen de gesprekken?

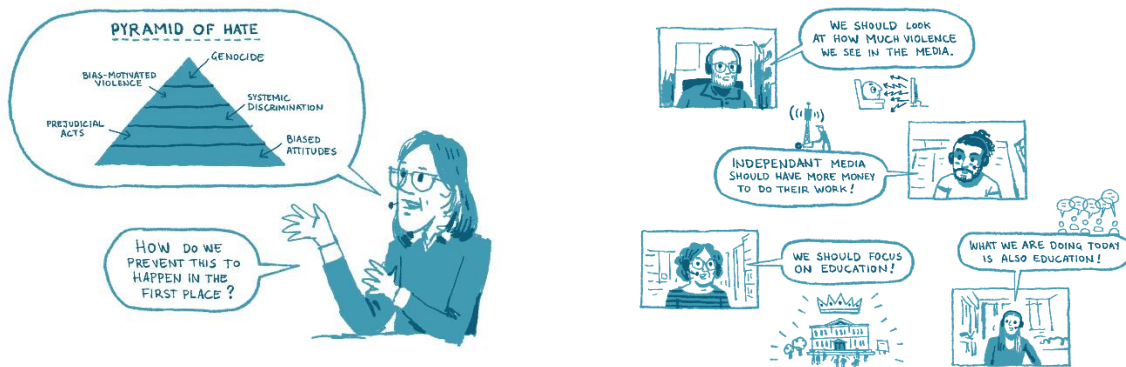
"De groeps sfeer was erg vriendschappelijk. We hebben voornamelijk gesproken over onderwijs en hoe sociale vaardigheden kunnen worden ontwikkeld om emotionele intelligentie, menselijkheid en onze kennis van andere culturen en religies te bevorderen. Het delen van gemeenschappelijke waarden is van essentieel belang om vooroordelen en stereotypen te bestrijden en bij te dragen tot een meer inclusievere en wenselijke toekomst voor iedereen."

Wat was het hoogtepunt van uw weekend?

"Deze sessie heeft geholpen om duidelijk te maken in welke richting we gaan met betrekking tot de ideeën die we hebben geformuleerd. Ik hoop dat onze oplossingen coherent worden en kunnen worden gebruikt als input voor het werk van de Europese Commissie. Er is wel nog heel wat werk aan de winkel voordat we concrete, realistische en uitvoerbare definitieve aanbevelingen kunnen doen, maar ik ben vol vertrouwen en optimistisch voor sessie 3."

Het weekend door de ogen van Sylvain

Sylvain Mazas is een graficus die de evolutie van de panelgesprekken visueel weergeeft. Hieronder staan enkele voorbeelden van zijn werk over het weekend.

Ter herinnering: Doelstellingen van de drie sessies

- **Sessie 1, 5-7 april:** Burgers ontwikkelen een gemeenschappelijke visie op haat en de reikwijdte van het burgerpanel door te spreken met en te luisteren naar externe sprekers, getuigenissen en deskundigen. Samen brengen zij verschillende oorzaken van haat in kaart, alsook mogelijke actiegebieden waar haat in de samenleving kan worden aangepakt.
- **Sessie 2, 26-28 april:** Voortbouwend op sessie 1 ontwikkelen burgers ideeën over de aanpak van haat in de samenleving, die als ontwerpaanbevelingen kunnen worden beschouwd.
- **Sessie 3, 17-19 mei:** Burgers verfijnen hun ideeën en aanbevelingen. Uiteindelijk worden deze ideeën de definitieve aanbevelingen aan de Europese Commissie.